

Csámpai Ottó (Pozsony):
Elfogult történet az elfogulatlan történettudomány terjesztéséről a Felvidéken
(Egy szelet a ZMTE felvidéki tevékenységéből)

Az 1989/90-es évek rendszerváltozásnak mondott vágyálma után a felvidéki magyarság értelmiségének egy része a történelem felé irányította figyelmét, gondolván, hogy a múlt eltitkolt és félreértelmezett eseményeinek a valós feltárása és megismerése hozzásegít a jelen (és a jövő) valósága megváltoztatásához is. Tömérdék ifjúsági tábor, nyári szabadegyetem csalogatta a hallgatóságot a számunkra sokszor ismeretlen előadóival. 1991 nyarán nekem is kezembe került egy ilyen nyári diáktábor műsora. A történelmi nevezetességű Ghymes várrom alatti csalogányvölgyben az egyik délelőtt Dr. Csihák György a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület elnöke tart előadást a rovásírásról. Miről? Sose hallottam olyat, hogy rovásírás! A kíváncsiság azonban nem hagyott nyugton, s így kiementem őt meghallgatni. Meg az, hogy zürichi! Valaki Zürichből jön Ghymesre előadni – erre kíváncsi vagyok! Nem szégyellem bevallani: Keveset értettem az egészből. A „Csihák” nevet elemezte, mindenféle szógyökökről beszélt... Milyen történelem ez? Az esti műsornak is ő volt a főszereplője: „A magyar parlamentarizmus ezer éve”. Ez volt a címe az előadásának. Mai fogalmakkal élve egy interaktív előadásnak lehettem a tanúja és résztvevője. Diavetítés, magnó, részletek a magyar költők verseiből. A téma – bár ez már ismertebb volt számomra – nagyon megfogott a színes, élvezetes előadási módjával. Emlékszem, az előadás utáni beszélgetés során fel is szólaltam: Kemény kritikával illetem azokat, az akkor még politikailag képzetlen felvidéki magyar politikusokat, akik közül egy sem érezte kötelességének meghallgatni ezt az előadást. Aztán dedikálta az imakönyvnagyságú összefoglaló áttekintést a magyar parlamentarizmus ezer évéről: Csámpai Ottónak barátsággal Csihák György, Gímes¹⁰ 1991. július 31. Számomra valóban egy „imakönyv” volt. A 91 oldalas kis könyvecske egy másfajta magyar történelmet nyitott meg előttem. És a dedikációba írt barátságot pedig halálosan komolyan gondoltam. Nemcsak Csihák György felé, hanem az egyesülete¹¹ felé is.

A nyolcadik magyar őstörténeti találkozón, amelyet Kaposváron tartottak 1993 júliusában, már én lehettem a levezető elnöke Lukács József előadásának a 907. pozsonyi csatáról. Itt már tovább bővültek nemcsak az ismereteim az elhallgatott vagy félreértelmezett magyar történelemről, hanem az ismeretségeim köre is kiterjedt a főleg addig emigrációban élő magyar szakemberek közé. Valószínűleg a bekapcsolódásom a munkálatokba a ZMTE által rendezett [Második](#)

¹⁰ A helyi lakosok, ami számomra a mai napig érthetetlen, így változtatták vissza magyarra a település Jelenec szlovák megnevezését.

¹¹ Ezt mindig kihangsúlyozta: „az egyesületem ...”

([Tabi](#)) [Magyar Történelmi Iskolában](#) vezetett oda, hogy már az 1993 végén, az évzáró ünnepségen hivatalosan is tagja lehettem a ZMTE-nek. Tudatában voltam, hogy ez nemcsak a szépen kivitelezett egyesületi jelvény viselésére jogosít, hanem kötelez a komoly munkára is.

Ennek az első megnyilvánulása az lett, hogy Dr. Balázs Tibor dél-komáromi barátunkkal és további ismerősökkel kezdeményeztük a [Komáromi Övezeti Történésztalálkozó](#) megszervezését. Ez sikerült is, és a találkozóról megjelent kötetben már ott voltak a felvidéki előadók tanulmányai is.¹² Itt találkoztam először azzal az ellenszennvvel, amellyel néhányan a hivatásosak közül viseltettek az egyesület iránt. Az észak-komáromi Dunamenti Múzeum egyik ismert és elismert régésze köpködve hagyta el a termet, amikor Lukács Jóska bátyánk a pozsonyi csatáról tartott előadása közben azt merte mondani, hogy a magyar íjászok olyan magas fokon művelték a harcászatot, hogy lóról három célzott nyilat lőttek ki öt másodperc alatt. Pedig ha látná az illető, hogy ezt a magas fokú harcművészetet Kassai Lajos lovasíjásznak és tanítványainak, köztük a gútai Vermes Istvánnak mára sikerült hitelesen rekonstruálni, nem tudom, mit szólna!

1994 elején sikerült beindítani akkori lakóhelyemen, Pozsonyban a ZMTE havi előadásait. Hosszú keresgélés és tanácskozás után Dr. Mikó Jenő, a Szlovákiai Református Egyház püspöke a Széplak utcai gyülekezeti teremben adott otthont a rendezvényeknek. Azért hangsúlyozom ki a hosszú keresgélést, mivel még a Pozsonyi Magyar Intézet is, bár csak szóban, de elhárította a kérésemet, amikor az akkori igazgatójával leültem beszélgetni. Ugye, miért is adott volna a magyar külügyminisztérium intézménye otthont egy svájci szervezet rendezvényeinek?

De még a pozsonyi hivatalos megnyitó és az első előadás előtt, a ZMTE elnökét elvittem két zoboralji rendezvényre. Zoboraljára azért, mivel ott születtem, ott nőttem fel, ott tanultam meg a betűvetést és szerettem meg a magyar kultúrát. Vasárnap délután 15 órakor szülőfalum, Nyitracehi látta vendégül Csihák Györgyöt. A ZMTE tevékenységének bemutatására és egy új magyar történelemszemlélet felvázolására a Csemadok helyi szervezete évzáró gyűlésén került sor. Este 17 órakor ugyanezt megismételtük a szomszédos magyar faluban, Berencsen. Azért írom többes számban, mert én voltam az, aki személyes felelősséget vállalt, hogy gépkocsival viszem őt az előadások színhelyére. Az ilyen utak akkor, néhány évvel a kommunizmus bukása után, rettentő sok kockázattal jártak. Ezt csak most, több mint húsz év távlatából tudom igazán felismerni!

Másnap, hétfőn 1994. január 31-én 17 órakor hivatalosan is elkezdtük a pozsonyi előadássorozatot. A meghívón ez a cím szerepelt: A magyar őstörténet kutatásának jelentősége, főbb irányai és jelenlegi helyzete. Az előadó Dr. Csihák György, a ZMTE elnöke. Mivel a résztvevőkkel készítettünk névjegyzéket is

¹² A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Második (Komárom 1994) Övezeti Történésztalálkozó Előadásai és Iratai. Komárom-Komárno-Zürich, 1995. ISBN 963 85274 3 9. Továbbá: <http://zmte.webnode.hu/elektronikus-konyvtar/>.

(voltak, akik ez ellen tiltakoztak), nem volt nehéz megállapítani a létszámot: 52 személy. Ennyit embert egyszerre még a Pozsonyi Református Egyház Széplak utca 12-es szám alatti gyülekezeti terme nem látott. Ha végig megyünk a névjegyzéken, Dr. Mikó Jenő püspök úron kívül, több akkoriban, vagy a mai napig nagy tekintélyt elérő személyiséget találunk: Dr. Turczel Lajos,¹³ Dr. Fogarassy László, Dr. Popély Gyula és fia Árpád, Schniererné Dr. Wurster Ilona. Néhányan óvatosságból olvashatatlan aláírást pingáltak a papírra, de végig ott maradtak. Zsuzsa lányom felolvasta az egyesület Nyilatkozatát és a Házirendet. Ez is egyfajta csodálkozást, de egyben tekintélyt is váltott ki a jelenlévők között. Az előadás pedig sok új, számunkra teljesen ismeretlen adattal szolgált. Volt mit agyunkkal megemésztetni az elkövetkező napokban és hetekben.

A következő előadásra egy hónap múlva, február 28-án került sor. A rendezvényt meghirdettük az akkori felvidéki magyar sajtóban és rádióban. Ennek ellenére izgalommal telt el a várakozás ideje. Mi lesz, ha kevesen lesznek? Bár az előadó személye és az előadás címe bizakodással töltött el: Dr. Kazár Lajos, a camberrai egyetem volt tanára: „A japán és a magyar nyelv kapcsolatai“. És valóban, a részvétel még jobb volt az előzőtől – 57 résztvevő. A minőség híre gyorsan terjed!

Nem akarok minden előadóra és előadásra kitérni. Hosszú volna. A távolabbról jött előadók kényelméről a családom gondoskodott. Szállás, étkezés, városnézés. Természetesen, többször voltak ennek érdekes, mi több, komikus mozzanatai. Sokszor felidézem és elmesélem az esetet, amikor Cey-Bert Róbert Gyulától kaptam ígéretet a meghívásra. Otthon a feleségemnek bejelenttem a nagy hírt: Az előadónk a Gasztronómiai Világtanács főtitkára – nálunk fog vacsorázni. Aztán a konyha sarkában vártam, hogy feleségem mikor veszi elő a sodrófát és hogy fogja a fejemhez verni! Végül is Cey-Bert étkeztetése nagyon jól sikerült és feleségem megkapta a méltó dicséretet. És az előadás is rendhagyó volt: „A magyarság konyhaművészete, mint népünk kultúrájának szimbolikus kifejezője és érzelmi nyelve“. Turczel Lajos tanár úr, a felvidéki magyar értelmiség nagy öregje, akinek kritikus szemlélete elől soha nem lehetett kitérni, eképpen jellemezte őt: „Cey-Bert egy pozitív értelemben vett szimpatikus kalandor”.

A pozsonyi előadások pontosan hét évig tartottak. Minden hónap utolsó hétfőjén. A ZMTE tagjain kívül, több nem-egyesületi szakember is szerepelt kutatási eredményeivel: A fentebb említett Dr. Turczel Lajos irodalomtörténész a magyar sportéletről az 1918-1938 közötti Csehszlovákiában, tartott élvezetes előadást. Méry Margit néprajzos a felvidéki magyar népviseletekről, a győri Idei Miklós a középkori magyar művelődéstörténetről, Vadkerty Katalin a reszlovakizációról és kitelepítésekről, Popély Gyula a szerb vajdaságról tartott előadásaikkal teljesebbé, színesebbé tették a történelem iránt érdeklődők ismereteit. A kiragasztott plakátokat, szórólapokat, a postázott meghívókat a különféle nyelv-

¹³ Közelebb: https://hu.wikipedia.org/wiki/Turczel_Lajos.

törvények és szabályok ellenére csak egy nyelven – magyarul írtam. Többször figyelmeztettek – magyarok és szlovákok, hogy ez nem helyénvaló, törvényt szegek vele. Mindig sikerül szellemesen kivédeni magamat: Aki akar, menjen a svájci követségre és tiltakozzon! Ez egy svájci közérdekű szervezet, amelynek az alapszabálya megengedi a magyar nyelv használatát és meglengettem a német nyelven kiadott kis egyesületi füzetecskét.

A 2000. évben már végérvényesen elhatároztam, hogy Pozsonyból visszaköltözöm Zoboraljára, a szülőfalumba. A pozsonyi előadások befejeztével az egyik újságíró, aki rendszeres látogatója volt a rendezvényeknek, így írt a ZMTE lépésváltásáról: „*Megszoktuk ezeket a havi rendszerességű találkozókat, idősök, fiatalok egyaránt szívesen hallgattuk az exkluzív vendégek fejtegetését őstörténetről, antropológiáról, vallásról, rovásírásról, viseletről, étel- és sporttörténetről, nemzetpolitikáról és ezernyi más témáról, olyasvalamiről, amit hiába is keresnénk a történelemkönyvekben.*”¹⁴

Úgy gondoltam, majd Nyitrán, a térség központjában folytatom az előadások szervezését. Kezdetben ez sikerült is, azonban naiv volt az az elképzelésem, hogy majd tömegek fognak özönlenni az előadásokra. Nyitra egy teljesen más környezetnek látszott. De ekkorra a csökkenő érdektelenségnek már más okai is a felszínre kerültek: Az emberek belefásultak a sok ígéretésbe és mivel a politikum rátelepedett mindenre, beleértve a kultúrát is, mindenben a politikát látták, s ez inkább a közönyösséget váltotta ki köztük. Nem beszélve arról, hogy ebben az időben már anyagilag is megerősödtek a hazai szervezetek, amelyek különféle olcsó csábításokkal vonzották el az érdeklődőket a komoly témáktól.

Ennek ellenére Nyitra vidéke több komoly rendezvénynek adott otthont a ZMTE szervezésében. 2005. szeptember 15-18. között az Alsóbodoki Kulturális és Továbbképző Központ adott otthont az Őstörténeti „gén” munkacsoportnak, majd 2012-ben az általam vezetett nyitracsehi JURTA Látványtárban megszerveztük a Magyar Történelmi Mesetudomány rendezvénysorozat háromnapos ülését.

Ugyancsak meg kell említeni a 2015. december 19-én lezárult észak-komáromi történelem-tanári továbbképzésben vállalt szerepünket, de a sikeres vizsgák után, ebben az esetben is helyénvaló a kritikus szemlélet,¹⁵ amely arra figyelmeztet, hogy valami rendellenesség van a helyi társadalmakban, amelyen csak radikális beavatkozások tudnak változtatni.

Nyitracsehi, 2016. 08. 31. 22:35 h.

¹⁴ Ferenczi Éva: A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület lépésváltása. Ezentúl Nyitrán. Szabad Újság 9. Pozsony 2001.2.7. Közelebb: <https://drive.google.com/file/d/0B4NMvA40lpbhVjIJOXM1TVY5bWs/view>.

¹⁵ <http://felvidek.ma/2015/12/egy-tanfolyam-vege-es-tapasztalatai/>.